

В. І. Попова, К. О. Чаплинського щодо системи розшукових заходів, що застосовуються під час оглядів при розслідуванні вбивств, можна поділити їх на три групи:

а) загороджувальні та охоронні заходи (наприклад, патрулювання, посилення охорони, оточення території, організація засідок, блокування місцевості);

б) попереджувальні заходи (оповіщення населення про учинений злочин та усі територіальні органи з метою організації спільних заходів);

в) допоміжні заходи (застосування службово-розшукових собак, переслідування злочинців за «гарячими» слідами, використання криміналістичних обліків, інформаційно-пошукових систем, візуального спостереження).

Отже, паралельно з проведенням огляду співробітники оперативних підрозділів поліції повинні здійснювати розшукову роботу, яка спрямована на виявлення та затримання осіб, причетних до учинення злочину; встановлення потерпілих та очевидців вбивства; опитування свідків, очевидців та потерпілих стосовно злочинної події; виявлення і збирання доказів та ін.

Досягнення мети огляду можливе за умови своєчасного його проведення, використання різноманітних тактичних прийомів та методів. Для визначення послідовності проведення огляду необхідно враховувати слідчу ситуацію, що склалася, і використовувати наявну оперативно-розшукову інформацію про учинене убивство, визначаючи найбільш ймовірні місця знаходження слідів злочину та інших речових доказів.

Одержано 11.04.2018

УДК 347.91

Лідія Михайлівна Мазур,

*аспірант Харківського національного університету
внутрішніх справ*

ПРАВО ОСОБИ НА СПРАВЕДЛИВИЙ ТА ВІДКРИТИЙ РОЗГЛЯД СПРАВ СУДОМ ЯК МІЖНАРОДНИЙ СТАНДАРТ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Забезпечення належного функціонування судової системи та ефективне здійснення правосуддя є основою нормального існування та стабільного розвитку сучасної держави та суспільства.

Благополуччя суспільства і держави в цілому в багатьом залежить від того, яким чином в них вирішуються правові спори, у зв'язку із чим одними із нагальних тенденцій розвитку цивільного судочинства слід визнати інтернаціоналізацію та європеїзацію цивільного процесу, а також подолання основних його проблем – тривалості і високої вартості, а також забезпечення доступності і відкритості. Інтернаціоналізація і транснаціоналізація, уніфікація і гармонізація цивільного процесуального права науковцями достатньо справедливо визнається одними із основних напрямків реформування цивільного судочинства [1].

І наша країна, безумовно, не повинна перебувати осторонь цих загальносвітових тенденцій. Так, Верховною Радою України у 1997 році було ратифіковано Конвенцію про захист прав і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року [2], таким чином взято на себе низку міжнародних зобов'язань, зокрема, у царині цивільного правосуддя. Це також пов'язано із визнанням юрисдикції Європейського суду із захисту прав людини, що має виключено важливе значення для розбудови ефективної системи цивільного правосуддя.

Завдяки цим крокам Україна стала невід'ємною частиною загальноєвропейських процесів, в тому числі, створення єдиного правового простору та системи правосуддя. Отже, процеси підвищення доступності та прозорості цивільного судочинства, що сьогодні активно відбувається в європейських країнах, мають важливе значення з огляду на євроінтеграційні процеси України і обраний нею вектор подальшого розвитку.

Отже, визначальні права особи на справедливий та відкритий розгляд справ судом, що закріплені основними міжнародними документами про захист прав і свобод, повинні забезпечуватися і на національному законодавчому рівні. Попри те, що в чинному цивільному процесуальному законодавстві здебільшого відображені ті ідеї та принципи цивільного судочинства, які є традиційними і відображають суспільні погляди на справедливе правосуддя, вітчизняне цивільне процесуальне законодавство містить ряд положень, зміст яких не зовсім відповідає європейським стандартам, які є усталеними у світовій практиці і є наслідком або анахронізмом радянського періоду розвитку цивільного процесуального законодавства. І один із найважливіших із них є

принцип відкритості судового процесу, який є одним із визначальних фундаментальних принципів цивільного судочинства.

Так, зокрема, відповідно до положень ст. 7 ЦПК України (2017) розгляд справ у всіх судах проводиться усно і відкрито. Розгляд справи у закритому судовому засіданні проводиться у випадках, коли відкритий судовий розгляд може мати наслідком розголошення таємної чи іншої інформації, що охороняється законом, або за клопотанням учасників справи з метою забезпечення таємниці усиновлення, запобігання розголошенню відомостей про інтимні чи інші особисті сторони життя учасників справи або відомостей, що принижують їхню честь і гідність, а також в інших випадках, установлених законом. При цьому законом не визначено порядку вирішення питання про проведення закритого судового засідання, а також проведення окремих процесуальних дій в таких засіданнях.

У зв'язку із цим, доволі часто рішення українських судів оскаржуються до ЄСПЛ і це здебільшого стосується закріплених в Загальній декларації прав людини 1948 р. положень про те, що кожна особа має право на ефективне відновлення в правах компетентними національними судами у випадках порушення його основних прав, наданих йому конституцією або законом» [3], а також закріпленого у ст. 6 Конвенції 1950 р. права кожного на справедливий і відкритий розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення [4].

З огляду на обраний державою і суспільством вектор європейського розвитку, слід визнати необхідним дослідження європейських стандартів здійснення цивільного правосуддя, які розкриваються та деталізуються у рішеннях Європейського суду з прав людини, з метою удосконалення процедури відкритого судового розгляду справ судом і зближення із європейськими стандартами цивільного правосуддя. Зміна державно-політичної парадигми розвитку суспільства, розвиток економічних відносин, активне застосування у судових процесах інформаційних і комунікативних технологій зумовлюють необхідність ґрунтовного переосмислення традиційних підходів до визначення принципу відкритості та розробку сучасної актуальної концепції відкритого судового процесу.

Досвід реформування системи правосуддя в країнах ЄС стане корисним при подальшому удосконаленні цивільного процесуального законодавства України, запорукою ефективного співробітництва в перспективі майбутнього членства і забезпечить наявність необхідних передумов для цього. Немаловажним фактором є усвідомлений суспільством вибір напрямку розвитку та подальшої інтеграції і поширення взаємовідносин із країнами Європейського Союзу, що повинно відбиватися і на напрямках наукових досліджень і при реформуванні чинного законодавства.

З огляду на це, актуальним видається аналіз сучасних підходів до визначення сутності та змісту принципу відкритості цивільного судочинства та формування сучасної концепції відкритості судового розгляду із метою удосконалення чинного механізму здійснення правосуддя в цивільних справах і створення необхідних передумов для подальшої інтеграції України в європейське співтовариство.

Список бібліографічних посилань

1. Гиллес П. Система гражданского судопроизводства на Востоке и на Западе – 2007, а также основные тенденции реформирования гражданского процесса и некоторые размышления о разрешении гражданских споров в будущем. *Российский ежегодник*. 2007. № 6. С. 513–525.

2. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції від 17 липня 1997 року : закон України від 17.07.1997 № 475/97-ВР // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-вр> (дата звернення: 21.03.2018).

3. Всеобщая декларация прав человека, принята и провозглашена в резолюции 217 А (III) Генеральной Ассамблеи от 10 декабря 1948 года : від 10.12.1948 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 21.03.2018).

4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : від 04.11.1950 : ратиф. законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 21.03.2018).

Одержано 11.04.2018

